

V. évfolyam, 74. szám.

Előfizetési árak helyben és vidéken:
Egy évre - - - - - 12 korona
Félévre - - - - - 6 korona
Negyedévre - - - - - 3 korona
Egyes szám ára - - - 12 fillér.
Megjelenik vasárnap és csütörtök
reggel.

HATÁRŐR

= UJVIDÉK, 1909. =
szeptember 16. csütörtök

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Ujvidék, Petőfi-utca 47. szám.,
ahová a lap szellemi s anyagi részét
illető közlemények intézendők.
Ilyen közleményeket és megkeresé-
seket lapunk nyomdája is elfogad.

AZ ORSZÁGOS FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS PÁRT DÉLVIDÉKI HIVATALOS LAPJA.

Lapvezér: Teleki Arvéd gróf.

Építkezéseink.

Közkórház.

I.

Az ember legfőbb kincse az egészség, — egészséges nemzedék teheti boldoggá a családi életet és nagygyá a nemzetet. Az egészség őrzése, a betegségek elleni védekezés tehát fontos, egyéni, családi, városi és állami feladat. — Már az ókorban a betegek az Aeskulaptemplom előcsarnokában, vagy az utcán gyülekeztek és ott kapták az orvosi kezelésben jártasak tanácsadását, a beteg azonban további kezelésében magára volt hagyatva. — Igen gyakran nem is maradt más számára, mint a Taigetos hegye! — A kereszténység első századaiban a kolostorok közelében gyülekeztek a betegek a Hospitiumokban, hol a szegényekkel együtt látták el. — E Hospitiumokból fejlődik ki azután a kórház intézménye.

A régi Hospitiumok azonban csak nagy termek voltak, hol a betegek hárman-négyen feküdtek egy ágyban és négy-ötzezen együtt, mindenféle betegfajok elkülönítése nélkül, úgy hogy e helyek a majdnem biztos elhalálozás betegágyai voltak. Ez intézményeket nem az állam, hanem csakis a könyörületes emberbaráti szeretet tartotta fön és nem is vette más igénybe, csak aki a könyörületesre igazán rá volt szorulva.

A rendszeres betegápolásnak községi és állami szempontból való fontosságát csak a 14—15-ik században kezdték mérlegelni, mikor egész Európát a nagy pestisvész végigsöpörte; a kórház építés és ápolás szabályait pedig csak a 18-ik században állapították meg, mikor a sokféle próbálgatás után belátták, hogy a betegségek kiküszöbölésére és továbbterjedésének meggátlására a kórház intézményének rendszeresnek kell lennie.

A 18-ik században a francia tudományos akadémia megbízásából kiküldött bizottság hosszasan tanulmányozta e kérdést és e tanulmányozás alapján Lariboisière dolgozta ki a modern kórházaknak mostan is elfogadott alapvonásait.

A kórházak ez idő óta fontos szerepet kezdenek játszani az állami életben; Francia-, Német- és Angolország-

ban ez intézményt mindenféle meghonosították és nagy tökélyvel fejlesztették. Nálunk igen nehezen honosodott meg ez. A kórház higienikus rendjétől sokan irtóztak; mások szokatlannak találták, hogy az emberek a kórházban nem rang szerint, hanem betegségek szerint csoportosítatnak; az alsóbb néposztályok pedig inkább eltitkolták betegségeiket, semhogy kórházba kerüljenek, honnan nézetük szerint csak a temetőbe lehet jutni.

A kultúra fejlődésével ezen balhiedelmek azonban lassanként letörtek, a nézetek átalakultak s ma már ott tartunk, hogy az állam és községek nemes versengéssel és dícséretreméltó áldozatkészséggel állítják föl az országban a jobbnál jobb kórházakat, hogy beteg embertársainknak minél biztosabb gyógyulást biztosítsanak s az egészségeseket a betegségek továbbterjedésétől megóvják. Nálunk különösen fontos szerepe van a kórháznak, mert megtanítja a betegeket higienikusan élni, mely életmódot és viselkedést azután a kórházból kikerült ember beviszi családjába és társaságába, miáltal a köztisztaság, rend és közegészségre való figyelem általánossá lesz és fejlődik.

A kulturnemzetek egészséges fiai ma már a különböző sportok üzésével fejlesztik szervezetüket, beteget pedig megtalálják a gyógyulást a tiszta kellemes kórházakban, hol a modern higiénia minden eszközeivel igyekeznek szakavatottak belőle újból egészséges lényt alkotni. A kulturnemzetekkel tartunk most már mi is!

Ujvidék városa részt kért a nagy kulturális munkából, midőn polgárai számára a közkórház építését elhatározta. És a város közönsége teljesen felemelkedett a helyzet magaslatára, midőn belátta, hogy a polgárság közegészségének megóvására kiadott pénz nem hiábavaló áldozat, de köteles tartozás a köz érdekében s megszavazta a szükséges építési költségeket.

A megszavazott összeg eredményeként most már ottan áll a Rákóczi-ut mentén 10 pavillónja az új közkórháznak, a 11-iket építeni pedig most kezdték.

Mint hogy a közkórház ez év novemberében rendeltetésszerű használatának át lesz adva, célszerűnek tartjuk nagy vonásokban ismertetni a modern higiénianak e kis városát, melynek közóhaj szerinti létrejöttét oly vágyakozó örömmel fogadta, építését pedig állandóan oly szeretettel figyelte közönségünk.

A kórház céljaira a Rákóczi ut mentén, a régi vásártér melletti terület vétetett igénybe. A terület 220.50 m. hosszú és 270,50 mély, vagyis körülbelül 9 katasztrális hold. A területen 19 pavillon emelhető, ebből a gépház és dezinficiáló pavillonon együtt jelenleg 10 pavillon épült, a 11-ik szemészetit most kezdik építeni.

A kórház-telek úgy higienikus, mint gazdasági szempontból kifogástalan. A széles Rákóczi ut, valamint a telket körülvevő utak a forgalom lebonyolítását minden irányban könnyen átvehetik. Egész közel van a városhoz, de mégis távol a város zajától. A telek maga egy fensik és főfrontjával délkeletre néz, előtte pedig egy szép hegyvidék látkepe terül el. Az összes pavillonok a főfronttal parallel vannak elhelyezve és az összes kórterem ablakok a higieniai követelményeknek megfelelőleg dél-délkeletre néznek. E telek egyik oldalán a gyógyfürdő remek parkja lesz, az északnyugati oldal felől pedig mintegy 40 holdas erdő kerül ültetés alá. A fennsíkot egy erdei szellő járja, mi a levegő tisztaságát biztosítja. A kórház céljára alkalmasabb területet megrendelésre sem lehetett volna elképzelni.

Az egyes pavillonokat illetve azok elrendezését az arra sétáló azonnal észreveszi. Mert minden egyes pavillon mind gyalog mind kocsin könnyen megközelíthető, minthogy az egymás közötti, egészségügyi szempontból okvetlen kívánatos távolság be van tarva.

Ünnepi beszéd.

Mult számban tett ígérletünkhöz képest és a közóhajnak is megfelelően itt közöljük egész terjedelmében azt a magas szárnyalású, szép ünnepi beszédet, melyet a zsidó templom felavatása alkalmával tartott diszgyűlésen *Berczeller Lipót* mérnök mondott: „A mai napon, midőn egy egész országgrész jólelkű lakossága gyűlt össze, hogy velünk ünnepeljen: nekem jutott a szerencse, hogy méltassam ez eseményt és szülő okát — az eszmét.

Elfogódottan s már előre kérem bocsánatukat gyengeségemért, mert nem vagyok sem szónok, sem költő, hogy ama érzelmeknek szépen is adhassak kifejezést, melyek eltöltik lelkeket. Nem hiúság vezetett e helyre, hanem lelkesedés és kötelességérzet, mikor láttam, hogy e materialisztikus korban még oly so-

BOGDÁNY

és TÁRSA

Budapest,
VI. Dalnok-utca 12. sz.
Telefon 988.

Központi fűtés, szellőztetés, vízvezeték, csatornázás és világítás berendező vállalat.

Ujvidék, Tököly Imre-utca 11. Telefon 219.

kan vannak, kik absztrakt ideálokért lelkesednek, kik a pozitív világ mellett — a transcendentalist is hiszik, kik munkát és pénzt hajlandók áldozni dacára mostoha körülményeiknek s kik súlyos terheket vesznek magukra, raknak szeretett gyermekeik vállára is — csak hogy apáik hitéhez való ragaszkodásuknak adjanak kifejezést.

Tisztelt hölgyeim és Uraim!

Az utolsó száz évet hol a gőz, hol a villamosság — most meg már a kormányozható léghajó korának nevezik. Minden valamelyes nagyobb fontosságú fizikai vagy kémiai felfedezés után — sietnek e kort újból elkerezgetelni s hol a Röntgen sugarak, hol a Rádium esodás hatásával igyekeznek bizonyítani korunk haladását. Nem kis célzatossággal óhajtják ilyenkor konstatálni az isteni kinyilatkoztatás tanától való eltávolodást és annak ideje multját. Hiszen igaz, sok szép politikai, szociális és filozófiai eszme keletkezett és terjedt el ez idő alatt; igaz, hogy a nagy kulturájú államokban milliókat lelkesített és boldogított már egy-egy eszme, de az emberiség százmillióit bizony mai napig sem hatotta még át és a lelki gyötrelmek okozta fájdalmat egy sem tudta még csillapítani, a bizonytalan jövő iránt egyik sem tudott bizalmat kelteni. Reményleni és vigaszt keresni ma is csak *Istentől és Istenben* tudunk. Százmilliók élnek e földön, kiknek fogalmuk sincs kulturánkról és boldogok! míg milliók élnek a legnagyobb kultúra közepette, boldogtalanul! Honnan van ez?

Az ókori bölcsék és az új kor apostolai egyaránt igyekeztek kifejezni e jelenségek okát, de megfejtetni nem tudták; mert a boldogság relativ fogalom, mely helyi és individuális, de abszolút okoktól függ — a kultúra pedig maga is változó és abszolút érzelmeket kelteni nem tud. Abszolút csak az isteni, melyhez bátran köthetjük reményeink horgonyát; a kulturától csak muló földi életünk kényelmét várhatjuk.

A kultúra terjesztése és az isteni eszme hirdetése azért még sem zárják ki egymást sőt ellenkezőleg. Az igazi kultúra, mely maga is az ember boldogítását célozza, maga után vonja a megtisztult isteni hitet, mert az ember ezerféle ismeretei révén mind jobban és jobban meggyőződik egy fenséges, hatalmas, örökös erő létezéséről, mely még akkor is működik, mikor ő már régen megszűnt lenni s már akkor is működött, mikor ő még csak az ős csirában sem létezett.

E materialisztikus időben több iskola és templom épült és épül szemünk előtt, mint az inkvizíció borzalmas századaiban együttesen; ma többet áldoznak az emberek az oktatás és Istentisztelet fejlesztésére, mint tulbuzgó vallásos időben, az u. n. arany korban. E régi korban az egyén boldogítása és lelki üdvének biztosítása volt a vallásos bölcsélet végecélja; ma a tömeg érdeke vezérli a szociológust s vezeti a hatalmakat. Az előtt az egyén vallási hovatartozása volt az érvényesíthetőség fokmérője, mely előre vitt vagy kirekesztett; ma a tömeg erkölcsi nivójának emelése és helyzetének biztosítása a kijelölt cél, melyen belül az egyén is boldogulhat tudása és képessége szerint. A tudás megszerzése, a képesség kifejthetése ez ma a verseny tárgya. De az egyén akarata, érvényesülni a tömegben belül — okozza a szertelen ambíciót, mely bár a kulturát is előre viszi, mégis a szabadosságot is szüli. A szabadosság pedig, a saját erejének és képességének tulbecslése, okozza aztán az igazi kulturától való eltávolodást, mely utóbb az Isten tagadásban végződik. A kémia és fizika törvényeinek ismerete, a törvény teremthetőségének halga nézetét kelti a gyenge

emberben; s mert Isten megnyilatkozásának számtalan alakját ismeri és magyarázni tudja, Istent feleslegesnek hirdeti. Pedig!

Hiába tudom, hogy halálom után testem anyaga nem vész el a világegyetemre nézve, hiába tudom, hogy a testemen rágódó betegséget mely bacillus okozza, hiába tudom, hogy mily fiziológiai okok szülik énemem s mi lesz vele ez okok megszűntével. Vigaszt sem nekem, sem hozzám tartozóimnak nem nyújt az ismeret; reményt nem fakaszt a tudás. Vigaszt, reményt csak az örök Isten nyújt, ki sohsem szűnik meg s ki észszel is felruházott, hogy felismerjem bölcsességét és azt a csodást, amit teremtett.

Ha természetes, hogy a gyermek gondozó szülőjét szeresse, ha természetes, hogy a polgár az őt helyes uton vezető előjáróját becsülje, ha természetes, hogy a nemzet azt a kormányt, mely érdekeit képviseli, istápolja, tisztelje: nem-e természetes dolog, hogy az ember az ő teremtő, gondozó, istápoló atyját, Istent is tisztelje és szeresse?!

De bizony természetes! és ezt teszi is az ember! minél jobban ismeri fel éppen a kultúra által saját véges voltát; minél jobban látja Isten végtelen erejét és kifürkészhetetlen bölcsességét, annál inkább teszi ezt és azért épül ma a kultúra előrehaladtával több és több iskola, több és több templom mindenfelé.

Az izraelitáknak valaha rendeltetése volt: az egy Istent hirdetni és a vele járó kulturát terjesztetni; ma ez többé nem lehet kizárólagossága. Ma, ezt a belőle kisarjadzott kereszténység hatékonyabban és eredményesebben teszi. De még sem szűnhetett meg minden hivatása, mely benne öntudatlanul tovább él, mert különben nem volna megérthető ama szívós kitartás hite mellett, mely szinte naponta kíván tőle áldozatot, midőn látjuk, hogy a kultúrában elmaradt országokban hány ezren pusztulnak el fizikai és erkölcsi halállal hitükért. Az a nép, mely Izrael hitét vallja magáénak, az egész földön van elterjedve s szétszórtan él a más hitűek között; e nép mindenütt hajlandó beleolvadni a befogadó nemzet testébe, vele teljesen egygyé válni, csak atyái hitét nem hagyja el. Ugy kíván élni, mint ama keresztény hívő, ki idegen nemzetiségűek között élt s generációk mulva teljesen beleolvadt az új haza polgárai közé, de hitfelekezeteit nem hagyja el. A zsidó nem akar külön népegyed lenni; halálával van eltelve befogadói iránt s vér- és anyagi áldozatra késő mindenkor honáért, csak atyái hitét hagyják meg neki.

Mi, magyar zsidók, hála érte Istennek, nyugodtan élünk ez áldott földön e derék nép között; szabadon fejlődhetünk s gyarapodhatunk a magyar kulturán, hálával vesszük a nekünk nyújtott testvéri jobbot s az őszinte szeretet érzelmeivel nyújtjuk a magunkét, *készséggel olvadunk bele* a nagy magyar nemzettestbe s kivesszük a magunk részét a munkából, az örömből és búból, mely e nemes fajt éri és büszkén hirdetjük, hogy *magyarok vagyunk*.

Iskolánkban és templomunkban az Isten tisztelete mellett a *magyarság tiszteletét* tanítjuk első sorban s megkivánjuk gyermekeinktől s ifjainktól egyaránt, hogy *magyarul érezzenek, de hitüket is megtartsák*.

Ma felszentelendő templomunkat is e szellemben és e szellemnek építettük s a boldogság érzete tölti meg szívünket, midőn ez alkalommal is magunk mellett látjuk más hitvallású testvéreinket.

Azt mondják, hogy nincs boldogság, hogy a boldogság fikció, hogy a boldogság pilla-

natnyi megelégedés?! Am legyen! De ha jó eső érzés tölt el, ha földi gondjaimtól mentve érzem magam, ha meg vagyok elégedve, ha munkám gyümölcsét édesnek találom: nem bánom én, hogy mily szóval jelölik meg ez érzést, nekem: boldogság!

Ime tisztelt hölgyeim és Uraim!

Nézzenek körül e gyülekezetben és e terem falain kívül, hány boldogságtól ragyogó arcot, hány boldogságtól megtelt szívet látnak ma, kiknek lelki gyönyört okoz ama tudat, hogy ők is segítettek megteremteni az új iskolát, az új templomot, hogy ők is hozzájárultak egy új mű létesítéséhez, mely tuléli őket s késő utódoknak is hirdetni fogja létüket, összetartozásukat és áldozatkészségüket.

Emberi vonás, hogy földi létünket utódaink előtt bizonyítsuk, dokumentáljuk. A kőkorszakbeli ember is igyekezett létét s eszméit maradó jelekkel lekötni számunkra, aminthogy mi is sokféle módon igyekszünk tanúságot szerezni és konzerválni utódainknak — földi létünkéről. Mindnyájunkban megvan az a kipusztíthatatlan vágy, hogy földi létünk után is tudjanak rólunk utódaink s ezért teremtünk emlékeket mindenféle alakban. Az isteni bölcsesség teremtette belénk e vágyat, hogy szép és becsületes munkát igyekezzünk végezni e sártekén, mert csak a szép, csak az igaz, csak a becsületesnek marad meg kedvező nyoma az utódokban s gyűlölet és megvetés az ellenkezőjén.

Becsület és szép munkát végzett az újvidéki izraelita hitközség, emléket állított magának — alkotásában s késő századok fogják még dicsérni azok nevét, kik azt megalkotni lehetővé tették.

De az alkotás munkával járt, a munkához energia kifejtése volt szükséges és az energia a más akaratával szemben is érvényesülni óhajtott. Ahol sok rátermett volt hajlandó közreműködni az alkotáson — nem érvényesülhetett mindenkinek óhaja, vágya; csak kompromisszummal lehetett győzni s befejezni a művet.

A kompromisszum, e modern szociális eszme érvényesült nálunk is üléseinkben, határozatainkban, itt mindenkinek óhaja, vágya meghallgatott s leszűrődően a sok vélemény, a célirányos érvényre jutott. E közgyűlésen nincs legyőzött, nincs győztes. Itt csak egy van: a győzött megtestesült eszme!

Nézzék tisztelt Uraim a kupolát, mely templomunkat koronázza, mily harmoniában van ez a többi építménnyel; ily harmoniára van ismét szükség közöttünk, hogy az alkotást fentarhassuk. Legyen nekünk e templom nem csak Isten háza, hanem figyelemzetünk is az összhangra, az összetartozásra, mely nélkül egyenként vesszünk el s hiába hoztuk legszebb áldozatainkat az Ur oltárára, ha szívünk nem ment a keserűségtől, nem vétetik figyelembe. Legyen nekünk ez ünnep arra való, hogy közelebb hozza a testvért a testvérhez és erősítse meg azon fonalakat, melyek összekötnek s nem elválasztanak.

Tisztelt hölgyeim és uraim!

Ha hívő zsidó a templom előcsarnokába lép, megtisztálkodik. Megmossa kezeit, magába száll s így kezdi imáját: („Na tauvo auholecho Jaakov“) — mily szépek a te sátraid Jakob.* Először a profán élet anyagi szennytől — aztán az anyagi élet lelki képeitől szabadul meg s csak mikor megtisztultnak érzi magát a földi salaktól, ha szépnek látja már Jakob sátrát, akkor lép be a szentelt helyre, hogy Istenével, az örökkévalóval érintkezzenek.

Mi is először az anyagi élet okozta keménységet kellett, hogy leküzdjük szívünkrol,

azután nem emelked megépített

Évtől

lelki nevünk az százszázalékos konyosság hevélet, át, később ime itt a juk az boldogok tünk.

Jól

tanítottak dogok, ki

Ime giti szívtől

E vá

zobb vid

nevelése,

az élet ez

sem össze

együtt k

építsék a

kemény h

a közügy

désben e

választotta

magát am

egyetem

nem akar

sága szeri

érdemes

lánkra.

Dolgo

küzdöttünk

két tábor

áldozatoka

mig elkész

Egyará

kik a zöld

kik a tülek

a győzelme

szavonulási

most kezdj

kis munka,

spiráljon az

ihletet bölc

kára készü

nál, akit ill

Ha v

vagy jogos

a többitől,

többé építé

van szó, ho

ambició s

munkára.

Fel tes

Az a b

összeterelt,

hozott, élő

borba ujra,

vérek gyül

vagy kunyh

műek találk

Ne fele

datlan szere

nem tudunk

Nem a

eszméért, m

kivánja az

végzik. Ha

személy, az

ülük, hogy a

telen mult é

kodó ember

jelenért.

azután magunkba kellett szállnunk, hogy fel-emelkedhessünk étikai magasságokba s végre megépíthetjük a templomot.

Évtizedek tapasztalatai és ugyanezen idő lelki nevelése kellett hozzá, míg képesek voltunk az 1/2 milliót kitevő építkezéshez az első százszázret összehordani, de mert a lelki fogékonyság megvolt hozzá, mert ama nemes hevület, mely eleinte csak a vezetőket járta át, később mindannyiunk szívét töltötte be, ime itt a jutalom érte: késsen áll a mű! Látjuk az eredményt, büszkék vagyunk reá s boldogok vagyunk, mert maradandót teremtettünk.

Jól neveltek bennünket azok, kik megtanítottak imádkozni, mert igaz a szöveg: „boldogok, kik házában laknak“.

Ime egy kép, melynek felidézése felmelegíti szívünket s imára készíttel!

E város zsidói, kik az ország legkülönbözőbb vidékeiről kerültek ide, kiknek multja, nevelése, célja és hivatása más és más, kiket az élet ezer viszonya szétválaszt inkább, mintsem összehoz — évek óta együtt dolgoznak, együtt küzdenek; együtt áldoznak, hogy felépítsék az összefűző templomot: ha közben kemény harcot harcol is a megélhetésért vagy a közügy kérdéseinek megvitásánál, e kérdésben együtt tart, együtt halad a többség választotta vezetőséggel s szívesen vezetteti magát ama nagy építő mestertől, ki a világegyetemet is összefoglalja s ki előtt akarva nem akarva meghajlunk, mert évezredek tanúsága szerint ő az echó, az *egyellen egy*, ki érdemes szeretetünkre, tiszteletünkre, hálaunkra.

Dolgoztunk vezetőink irányítása szerint, küzdöttünk, eltérő nézeteink szerint gyakran két táborban is, hoztunk anyagi és erkülesi áldozatokat, alárendeltük magunkat a jobbnak, míg elkészült a mű és győzött az eszme.

Egyaránt megilleti a dicséret azokat, kik a zöld asztal mellett fáradoztak s azokat, kik a tülekedő profán életben segítettek elő a győzelmet; — nincs ok haragra vagy visszavonulásra, mindenki megtette a magáét s most kezdjük előlről, mert a fentartás sem kis munka, mindannyiunk erejét igényli. Inspiráljon az ünnep mindnyájunkat és merítsünk ihletet bölcsseinktől, kik a harc után új munkára készülnek s ismerjük el az érdemet anél, akit illet.

Ha volna köztünk, kit véleményeltérés, vagy jogos ambíció mérközése szétválasztott a többtől, gondoljon arra, hogy ma nincs többé építés, ma új munkáról, a fentartásról van szó, hol újra érvényesülhet a tudás, az ambíció s van bőven terep a közös munkára.

Fel testvéreim a fentartás munkájára!

Az a belső erő, mely bajainkban mindig összeretelt, az a lelkesedés, mely ma is összehozott, élő öntudat gyanánt hajtson egy táborba újra, mert azt mondja az irás: „Testvérek gyűlőhelye a templom s bár palota vagy kunyhó a lakhelyük — itt a rokonérzelmük találkoznak.“

Ne felejtjük, hogy a zsidó tisztség háládatlan szerep, gyámságot éreztet, amit túrni nem tudunk.

Nem a személyért vagyunk, hanem az eszméért, mely önalkotta szabályzatunk szerint kívánja az adminisztrációt és ezt emberek végzik. Ha vét is érzékenységünk ellen a személy, az úgy ne szenvedje azt. Ne felejtjük, hogy a muló jelen csak átmenet a végtelen mult és végtelen jövő között s gondolkodó ember nem áldozhatja fel a jövőt a jelenért.

Legyen béke velünk!

Becsüljük meg egymást, tiszteljük kölcsönösen egymás nézeteit és ismerjük el az érdemet, bárkit illet is. Bizunk Isten segítségével, a világi hatalom helyi képviselői gyakran tapasztalt jóindulatában s művünket nem fogja sem belső, sem külső erőszak megrontani.

Végezzünk ismét, mint a hívő zsidó, „aészé solaum bémeraumof . . . „aki békét szerez a magas mennyekbe, az szereszen békét közöttünk . . . AMEN“.

HIREK.

Hadzsits Antal kiltüntetése. Péter szerb király Hadzsits Antalt, a Szrpszka Maticza elnökét, a Kisfaludy társaság tagját egyik legmagasabb szerb érdemrenddel, szent a Száva rend nagykeresztjével tüntette ki. Az érdemrendet Risztics P. Szvetozár, a szerbiai külügyminiszterium küldöttje, sajtóirodai főnök személyesen hozta el és adta át a Matica hétfői közgyűlésén. Igaz örömmel emlékezünk meg Hadzsits Antalnak ezen kiltüntetéséről, mert benne oly férfiut ért idegen szuverén elismerése, akinek tiszteletreméltó ősz alakját, kiváló nemes tulajdonait és erényeit igaz szeretettel, tisztelettel és nagyrabecsüléssel veszi körül egész társadalmunk.

Vár. törvényhatóságunk e hó 15-én Dr. Balla Aladár főispán elnöklete alatt rendes havi közgyűlést tartott következő tárgysorozattal: 1. Arad szab. kir. város meghívója Kossuth Lajos szobrának leleplezési ünnepélyére. 2. Tanácsi előterjesztés a rendőrök és szolgák fizetésének rendezése tárgyában. 3. A város házi pénztárának, szegény- és nyugdíjalapjának 1910. évre szóló költségelőirányzatai. 4. A város 1907. és 1908. évi utalpap zárszámadásai. 5. Tanácsi előterjesztés a 10,000,000 koronás beruházási kölcsön ügyében beérkezett ajánlatok tárgyában. 6. Tanácsi előterjesztés az ártézi fürdő berendezésére kiírt pályázat eredménye tárgyában. 7. Tanácsi előterjesztés Schönberger Lipótnak ingatlan elidegenítése iránti kérvénye tárgyában. 8. Szender Gusztáv kérvénye felfüggesztésének tartama alatt fizetésének felére visszamenőleg leendő felemelése tárgyában.

Közig. bizottsági ülés. A közigazgatási bizottság e hó 14-én Dr. Balla Aladár főispán elnöklete alatt rendes havi ülést tartott, melynek tárgyát a közigazgatás egyes ágait felölelő havi előterjesztések képezték.

Katonák itthon. A 6. cs. és kir. gyalogezred ujvidéki zászlóalja e hó 14-én reggel a nagy gyakorlatokról haza érkezett.

Izr. újév. Izr. polgártársaink e hó 16-án és 17-én ünneplik meg újévüket.

Orvosi körökből. Trifkovits György dr., korházi főorvos hat heti szabadságutjáról hazaérkezett és rendeléseit újból megkezdte.

Ujvidéki Cimtár. Ily címen ez év végén érdekes mű fog megjelenni, mely régen érzett hiányt fog pótolni. Benne lesz ez okosan összeállított és szerkesztett kötetben Ujvidék összes lakosainak, ügyvédeknek, orvosainak, állami és magánhivatalnokainak, egyesületeinek, állami és városi hatóságainak, a helyőrségek tisztikarának, az utcáknak, ingatlan tulajdonosoknak stb. névjegyzéke. Természetesen minden lakónak saját jól felfogott érdeke, hogy a címjegyzékben bennfoglaltassék; azért a maga érdekében cselekszik, ha címét egy levelezőlapon az Ujvidéki Cimtár szerkesztőségével (Ferenc József tér 3.) közli.

Lövészet. A polg. lövöldében e hó 12-én 330 lövés tétetett a 10 körü, 150 m. távol céllapokra s ez alkalommal díjnyertes lón, még pedig a) találó lövésért: Burmann S. $\frac{4}{15}$, Hesz Fr. $\frac{4}{11}$, Witz F. $\frac{3}{11}$, id. Zaubauer Ág. $\frac{1}{10}$; b) mély lövésért: Burmann S., Hesz Fr., Witz F. (IX). — Vasárnap, e hó 19-én az 5 körü rendes céllapokra lőnek 150 m. távolba.

Halálozás. Petrik Ferenc zenetanító e hó 13-án hosszabb betegség után 69 éves korában meghalt. Temetése e hó 14-én nagyszámu ismerőseinek, tanítványainak és barátainak élénk részvétele mellett ment végbe.

Merénylő napszamos. Zuber Ferdinánd gyári munkás a héten külön ment lakni feleségétől, midőn vasárnap reggel még egyszer elment volt lakására, hogy onnan holmiját elhozza, az asszony albérlője Schissler Dávid napszamos, amint a lakásba lépett, minden ok nélkül reá lőtt, a golyó azonban szerencsére célt tévesztett. A merénylő Schissler ellen rendőrségünk az eljárást megindította.

Rendőrtisztek tanulmányuton. A kolozsvári rendőrség főkapitánya dr. Haddady Endre és egy rendőrkapitánya dr. Kóssa Elemér időztek e héten városunkban, hogy rendőrségünk szervezetét és különösen a bejelentési hivatal ügykezelését tanulmányozzák.

Lövöldöző asztalossegéd. Radovanovics Dusan asztalossegéd szombat éjjel jól felöntött a garatra és ilyen állapotban az utcán a Teve szálloda előtt lövöldözni kezdett, az elősiető rendőrőrsjárat azonban elvette ettől a kedvét és hogy magát kialudhassa, a rendőrségre kísérték be.

Szüreti multság. Az ujvidéki keresztény szociális egyesület jövő vasárnap, szept. 19-én konfetti-csata, táncpal és cigányzenével egybekötött zártkörű szüreti multságot rendez a lövölde kertjében. Kezdeté esti 8 órakor. Személyjegy 80 fill., családjegy 2 kor.

Kirándulás. A zombori műkedvelő fényképészek egyesülete e hó 11 és 12-én kirándulást rendezett a Fruska Gora regényes vidékére. Szombat este értek ide s vasárnap reggel Kamenicára utaztak, honnan gyalog a heggyen át Iregre, majd innen kocsin Grgetegre, Krusedolba és Karlócára mentek. A szép vidék nagyon tetszett a kirándulóknak, akik nem egy felvételt készítettek a vidék egyes részleteiről.

Templomszentelés. A szabadkai szent Ferenc-rend művészien restaurált templomát október hó 3-án szenteli fel nagy ünnepségek keretében Dr. Városvy Gyula kalocsai érsek.

Színészet Óbecsén. Mezey Kálmán beszercebányai színigazgató 28 tagból álló társulatával egy óra tervezett színelőadásait e hó 20-a körül kezdi meg Óbecsén.

Bógács a gégeben. Osztóits Iván óbecsei 3 éves kis fiúcska bógácscsal játszatott kis pajtásaival. A játék közben egy ilyen szuros bógácsot a szájába vett a kis fiú és az a gégejébe szorult. A megijedt szülők orvoshoz vitték a fiúcskát, de mert nem sikerült a bógácsot kivenni, elszállították a kis beteget Ujvidékre a közkórházba.

Tűz a temetőben. Kátyon a gör. kel. temetőőr összegyűjtötte a temető lekaszált fűvét, azután — nem tudni, mi okból — meggyújtotta. A száraz fű lángja tápot nyerve a szélről, gyorsan elégett s egy szempillantás alatt lángot fogott a temető fűve. De nemcsak a szerb temető nyugoti fele perzselődött le egészen, hanem a tűz áterjedt a szomszédos ág. ev. temetőbe is, mely csaknem félig leégett.

Ügető verseny. A bácskai ügető verseny-egyesület f. évi október hó 3-án Zomborban ügető versenyt rendez.

A titeli jegyző nyugdíjaztatása. B. Bodrog vármegye elfogadta Vracsarits Gerő titeli közs. jegyzőnek nyugdíjaztatás iránti kérvényét s évi nyugdíját 2308 koronában állapította meg.

Meggyilkolt sertéskereskedő. E hó 9-én Mozsorról a sajkásszentiváni vasuti állomáshoz haladó emberek az utmenti árokban egy felismerhetetlenségig összevagdalt emberi hullát találtak. A nyomban értesített csendőrörs azonnal megjelent a helyszínen s a nyomozás alapján megállapították, hogy rablógyilkosságról van szó, mert a szerencsétlennek zsebei ki voltak fordítva, az arany óraláncot valószínűleg letépték a mellényről a tettesek, kik a hullától nem messze dobták el az áldozat hatalmas pénztárcáját. Az orvosi boncolás szerint a tettesek áldozatát kelőbb 8 kézzurással meggyilkolták s azután összevagdalták a holttestet, melyben a falubeliek egy sertéskereskedőt véltak felismerni, aki egy nappal előbb érkezett a községbe és akinek köztudomás szerint nagyon sok pénze volt. A tettesek ntán erős nyomozás folyik.

Egyházmegyei hír. Probojesevics Antal Szabadka sz. György plebániái id. adminisztrátor Zsablyára adminisztrátornak lelkiekben kinevezetett.

Öngyilkos aggastyán. Gelei Sándor, pacséri 97 éves földbirtokos nemcsak gyermekeit — öreg korának minden reménységét, vesztette el egymás után, de egy idő óta súlyos betegségre is gyötörte. Efeletti végtelen elkeseredésében a padláson felakasztotta magát. Mire rátaláltak, teste már ki volt hülve.

Az utlevelék kiadása. Az utlevelőgyről szóló 1903. VI. t. c. 4. §-ának b) pontja értelmében megtagadható az utlevél kiadása azoktól, kik ellen szabadságvesztéssel büntetendő cselekmény miatt bűnvádi eljárás van folyamatban, nem különben az elítéltektől büntetésük végrehajtása előtt. Annak megállapíthatása végett, valjon ez okoknak valamelyike az előforduló esetben az utlevél kiadását gátolja-e, a szükséges adatokat az igazságügyi hatóság részéről a kir. ügyészségek és a kir. járásbírók szolgáltatják. Ezekről az adatokról szóló bizonyítványt az utlevél kiállítására illetékes hatóság utasítja — köteles a legutóbbi belföldi lakhelyére nézve illetékes kir. ügyészségtől, valamint az ugyanezen helyekre illetékes kir. járásbíróktól beszerezni. Erre vonatkozólag most egy igazságügyi rendelet jelent meg.

A Magyar Nemzet Szent Antal Temploma. Hirt adunk már arról a mozgalomról, a melyet a Pádai Szent Antalról vezetett Zuglói Kápolnaegyesület kezdeményezett a Magyar Nemzet Szent Antal templomnak Budapesten leendő felépítése érdekében. Mint most értesülünk a mozgalom példátlan sikerrel biztatja az egyesület vezetőségét. Alig kezdték meg ugyanis a gyűjtőívek szétküldését, már is elárasztják a gyűjtési irodát a vidékről újabb gyűjtőíveket kérő levelekkel, Ebből is látszik, mily nagy a Szent Antal tisztelet hazánkban, hogy mennyire kívánnak részint gyűjtéssel, részint adományokkal hozzájárulni a magasztos cél megvalósításához. Az egyesület egyébként igen érdekes hasonló gyűjtéseknél eddig szokatlan ujtással teszi rokonszenvéssé a mozgalmat. T. I. 1 koronás, 20 és 10 fillért meghaladó adományt nyugtázhassanak. Ezzel el akarja kerülni az egyesület a visszaélést, hogy bárki gyűjtő ívvel adományokat gyűjtsön

annak nyugtázása nélkül. Épen ezért ez uton is figyelmezteti az egyesület az adakozni szándékozókat, hogy ezt csak az adományoknak megfelelő értékű igazolójeget ellenében tegyék, tehát az igazolójeget mindenkor vegyék át, nevüket pedig a gyűjtőívre jegyezzék. 5 koronát meghaladó adományért már kedves emléklapot küld az egyesület gyűjtési irodája. Aki pedig 200 koronát adományoz vagy gyűjt, a fémlapokból készült s a templomban őrzendő Örök Könyvbé vésik a templom alapítói közé, s adományáról oklevelet kap. Minden ezen ügyre vonatkozó felvilágosítással készséggel szolgál a Pádai Szent Antaltól Nevezett Zuglói Kápolnaegyesület irodája, mely Budapesten VII. Angol-u. 29. sz. alatt Drégely Dezső szfv. polgári isk. tanár egyes. titkár vezetése alatt működik.

Eljegyzési - és „Henneberg”
Lakodalmi - selyem, 135 kor.-tól
Damast - foljebb, bérmenive
Eollenne - és vámmontosen.
Minta postafordul-
tával.

Megrendelések bármely nyelven intézendők:
Seidenfabrikt. Henneberg in Zürich.

Nyilt-tér.

De ön igazán szerencsésének mondhatja,

kedves kisasszony, hogy tegnap sződent pasztillám — valódi Faytől — a zsebemben volt és az ön súlyos meghűlése ellen alkalmaztam. Ekkora köhögést még nem láttam. És most? nyoma sincs és ezt Fay valódi sződenijének köszönhetjük. Vigyázzon, hogy a jövőben a pasztilla soha ne hiányozzék. Egy skatulyát 1 k. 25 fillért minden gyógyszerárban, drogériában, vagy ásványvízkereskedésben meg lehet venni, de utánzatot határozottan vissza kell utasítani.

Vezérképviselő: Ausztria-Magyarországra: W. Th. Guntzert, Wien, IV. Gr. Neugasse, 17.

Felolós szerkesztő: Pap Sándor.

Laptulajdonos: Balla Árpád.

Igazgató: Zanbauer Ágoston.

Hirdetések.

Zongorajátékban

gondos, szakavatott és lelkiismeretes oktatást ad **Moser Helén** kisasszony, 2-2 Vasember-palota, II. em.

Mérlegképes könyvelő gyakorlott magyar, német kereskedelmi

levelező azonnali belépésre állást keres — szives meghívások „Gombóc István gazdasági intéző címére Kóly-Bihar megye” kéretnek. 2-3

Arverési hirdetés.

Ezennel közhírré tesszük, hogy intézetünk-nél elzalogosított tárgyak, melyek határideje letelt, f. é. október hó 4. és 5-én d. u. 3 órakor kerülnek nyilvános elárverezésre az intézet helyiségeiben.

Ujvidék, 1909. évi szeptember hó 14-én.

Központi Hitelintézet
részvénytársaság.

1-2

Matkovits

szobafestő
és mázó

Rókus

KOSSUTH LAJOS-UTCA 45.
ÖRMÉNYTEPLOMHÁZ.

732. számhoz 1909.

Versenyárgyalási hirdetés.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter ur rendeletére a *begecsi Dunaszakaszon* 1909. évben teljesítendő és 3077 m² törmelék-kőhányás, 1567 m² II-od osztályu, végre 1519 m² I-só osztályu kőanyag szállításából és beépítéséből álló szabályozó munkálatoknak vállalatba adása céljából 1909. évi szeptember hó 28-án délelőtt 11 órakor az ujvidéki m. kir. folyam-mérnöki hivatal helyiségében nyilvános zárt ajánlati versenyárgyalás fog tartatni.

A versenyárgyaláson az ajánlattevők vagy azok képviselői jelen lehetnek

A tervek, továbbá a kötetendő szerződés tervezete és az annak kiegészítő részét képező általános és részletes feltételek, valamint az ajánlati feltételek az ujvidéki m. kir. folyam-mérnöki hivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők s ugyanott szerezhető meg az ajánlati minta is.

Az ajánlatok, melyeket az ajánlati feltételek szerint és az előírt minta használatával kell kiállítani, a fent jelzett napon délelőtt 1/2 11 óráig az ujvidéki folyam-mérnöki hivatal főnökénél nyújtandók be.

Kelt Ujvidéken, 1909. évi szept. hó 11-én

M. kir. folyam-mérnöki hivatal.

Iparvasutak kiépítéséhez

keresünk 3 kilométer használt vágányt kb. 7 vagy 9 kg. súlyú sinekből, esetleg használt szekrény kocsikat is 760 m/m nyomtávval, kb. 2 m² ürtartalommal. Írásbeli ajánlatok küldendők a rakodóhely megadásával megtekintés céljából

KISSEBESI GRÁNITKŐBÁNYÁK
Részvénytársaság címére Budapest, VII. Wesselényi-utca 2. 1-1

Kosztos leány

felvétetik egy distingvált háznál, hol perfekt magyarul és németül folyik a társalgás, valamint zongora is van.

Közelebbit özv. Lohr Antalnél 3rinyi Jóna utca 27. szám alatti saját házában Ujvidéken. 1-3

SZULTÁNFORRÁS

A húgyhajtó és húgysavoldó vizek királya, bór- és dús lithion-tartalmu ásványvíz.

Kiváló vegyi összetételek következtében sikerrel alkalmazható vese-, húgykő- és hólyagbajok eseteiben, valamint cukorbetegségeknel, csúszos bántalmaknál; továbbá a légző- és emésztőszervek hurutus bajainak gyógyítására

Igazgatóság: Budapest, IV. Ferencz József-rakpart 22.
Kútkezelőség: EPERJES.

Ujvidéken kapható minden fűszerkereskedésben.